

Úspěch. Olga Block se rozhodla zkusit, jak to dopadne, když se spojí americký způsob výuky s českým. Dopadlo to skvěle.

FOTO MAFRA - DAN MATERNA

Proč jsem v USA založila vlastní školy

Olga Block hledá takový způsob výuky, který spojí výhody amerického a českého přístupu k žákům. Má překvapující úspěch

RADKA KVAČKOVÁ

Z minka o ní se objevila nedávno v televizním zpravodajství ze Spojených států. Češka, která zakládá v Americe mimořádně úspěšné školy. Začátkem prosince se Olga Block zastavila na několik dní v Praze. Dobrá šance dozvědět se víc.

LN Jak se vlastně v Americe pozná úspěšná škola?

Z žebříčků. Ty se sestavují dosti složitým způsobem, hlavní roli však hraje testování žáků. Povinné testování bylo zavedeno za prezidenta Busha v rámci programu No Child Left Behind (*žádné dítě nesmí zůstatávat, pozn. red.*). Každý stát musel vyvinout svůj vlastní systém. Napřed se testovalo jen v některých ročnících, teď už většinou ve všech. V páté třídě jde přitom o test postupový, tedy propouštějící žáka na další stupeň základní školy, tam se tomu ale říká middle school. V desáté třídě státní test tak trochu supluje maturitu. Když se žákovi nepodaří v desáté třídě, zkusí to v jedenácté a ještě má možnost ve dvanácté. Když neuspěje ani tam, je to jako by střední školu neabsolvoval.

LN Vezměme to ale od začátku: Jak jste se ocitla v USA?

V roce 1996 jsem se vdala za Američana a odjela za ním do Ari-

zony. Měla jsem ale už dvě děti. Starší dcera studovala dál v Česku, ale mladší, Pěta, které bylo dvanáct, jela se mnou. Jedna z prvních věcí, které jsem musela udělat, bylo najít pro ni školu. Zapsala jsem ji do běžné veřejné školy.

LN Uměla anglicky?

Právě že neuměla. Škola mne ale uchvátila. Nedopustila, aby z toho holčička měla pocit méněcennosti. Vypadá to legračně, ale oni ji předsvědčovali, že nemluvit anglicky je vlastně zajímavé neboli cool. Vymysleli nicméně takovou věc, že ji spárovali se slepou holčičkou. Prostě si řekli, že ta slepá holčička bude potřebovat, aby jí Pěta říkala, co vidí, takže to podpoří mlčení. Tamní škola je tvořivá. Dceři se tam moc líbilo a během roku se anglicky naučila.

LN Takže jste byla spokojená...

Byla jsem spokojená, dokud jsem potřebovala, aby dítě zapadlo, naučilo se jazyk. Ostatně v milionovém Tusconu to měla být nejlepší škola. Když se ale Pěta zorientovala, napadlo mě, že by se měla učit ještě něco víc.

LN Měla jste pocit, že se neučí?

Napřed jsem si myslela, že se neučí, protože neumí početně anglicky. Pomalu mi ale docházelo, že to tamní učení je takové zvláštní. V sedmé třídě Pěta třeba vůbec

Pomalou mi docházelo, že tamní učení je takové zvláštní. V sedmé třídě například dcera vůbec neměla dějepis

neměla v rozvrhu dějepis. Z dějepisů ji vyřadili, protože jim asi připadalo, že by to pro ni bylo moc náročné. Zato ji přidali španělštinu, tedy pro ni další cizí jazyk. A v angličtině celý první půlrok četli Romea a Julii v původním shakespearovském vydání, tedy ve staré angličtině. Samozřejmě se nechytala.

LN Takže jste se rozhodla otevřít vlastní školu?

Škola jsem otevřela, když dcera byla už v osmé třídě. Měla jsem 56 studentů v šesté a sedmé třídě. Protože já chtěla mít middle school, tedy náš druhý stupeň základní školy, ale nechtěla jsem osmáky, protože by tam byli jen jeden rok a za rok toho s dětmi moc neuděláte.

Jenže na začátku října jsem přišla k Pětě na třídní schůzku, poprvé jsem se soustředila na způsob výuky a najednou mi došlo, že takhle to nechci. Sice už ji konečně zařadili do toho dějepis, ale zároveň jsem se na té schůzce dozvěděla, že dějepis vlastně v osmé třídě moc nedělají, že dělají current events, tedy současná dění. A že na tom se ty děti historii taky naučí. Nepřesvědčilo mne to.

Pak jsme šli za učitelkou matematiky a ta nám šťastně oznámila, co budou dělat v příštím půlroce. Prý měřit kruh. Bylo mi to divné: Tak dlouho budou měřit kruh? Učitelka ale vysvětlila, že když se na tom pracuje měsíce, vždycky něco toho napadne, že je tam potřeba konstanta. Že na to pí děti zkrátka přijdou samy. Já jsem si říkala, jestli budou takhle znovu vymýšlet všechny matematické poučky, tak se moc daleko nedostanou. Sli jsme s mužem z té schůzky a říkali jsme si, že musíme založit i osmou třídu, abychom mohli tu Pětu přivést do naší školy. Oslovila jsem rodiče z naší školy a řekla jsem jim, že když dám dohromady deset dětí, tak ještě otevřu osmou třídu. Povedlo se a dcera začala chodit ke mně do školy.

LN Co to obnášelo, založit školu?

Nebylo to zas tak složité. Tehdy totiž začalo hnutí takzvaných charter schools.

LN To jsou soukromé školy za státní peníze, že?

Přesně tak. Charter schools vznikly jako jakýsi hybrid mezi veřejnými a soukromými školami. Aby bylo jasné: v Americe, na rozdíl od mnoha evropských států, soukromé školy nedostávají státní dotace a žijí jen ze školného. Charter school státní dotaci dostane, nesmí však vybírat školné. A nesmí si ani vybírat žáky. Musí je brát tak, jak přicházejí. Každý stát má svůj zákon, podle kterého se charter schools řídí. V USA má každý stát i svoje vlastní zákony týkající se veřejného školství. Federální zákony tvoří jen jakýsi rámec a udělují granty, jimiž tlačí na jednotlivé státy, aby se přizpůsobily federální politice. Poskytuje třeba zvláštní dotace na začleňování handicapovaných a cizinců. A ty jsou pro rozpočet státu docela významné.

LN V čem je váš vzdělávací program jiný?

Pokusila jsem se spojit to, co se mi na americkém školství líbí, s větší systematickostí, která mi chyběla. Přitom jsem svoje dítě používala trochu jako pokusné. Pokud mne něco nového napadlo, tak jsem to na dceři otestovala. A když rodiče říkali – tohle bychom snad neměli, to by bylo na ty děti moc, mohla jsem ukázat, že to jde.

LN Takže dcera k vám do školy

Nejme bílá škola, říká Olga Block. Na západě USA ale převládají hlavně asijsí studenti. Pokud jde o sporty, spojují se s finančně nenáročnými. Foto BASIS

Když už prosperovaly obě naše školy, navštívil mne tehdejší předseda správní rady Intelu Craig Barrett, řekl, že se mu ten koncept moc líbí, a zeptal se, co potřebujeme, abychom mohli dál prosperovat. Dal nám půl milionu dolarů a my mohli školu ve Scottsdale rozšířit o vyšší stupeň. Nebyla potřeba žádná speciální žádost nebo grant. Prostě přišel, tady máte, pracujte. Za nějakou dobu šel Barrett do důchodu a souhlasil, že se stane předsedou správní rady BASIS Schools. V té pozici nás pak inspiroval, abychom takových škol založili víc. Zároveň odešel do důchodu i můj manžel, ekonom, a rozhodl se, že bude taky pracovat se mnou na plný úvazek. I předtím hrál v mém podnikání důležitou roli.

Před třemi lety jsme přidali třetí školu a před dvěma třetí školu. Loni další tři, teď máme pod naší značkou BASIS Education devět škol.

LN Všechny v Arizoně?

Všechny jsou v Arizoně, ale ta devátá je ve Washingtonu DC. Letos jsme dostali také licenci v Texasu, kam se posuneme příští rok. Další dvě školy chceme ještě otevřít v Arizoně a chystáme se i na otevření elementární školy pro děti od pěti do deseti let. Příští rok bychom měli vydělávat kolem sedmi tisíc studentů.

LN Dá se říct, že prosperují všechny vaše školy?

Všechny se umísťují na předních příčkách celoamerického žebříčku. Jednou jsme byli dokonce první, v posledních letech se stabilně držíme v první desíctce. Naše pověst už překračuje hranice Spojených států. Nedávno jsme dostali pozvání do Číny. Oni si našli, že jsme na vrcholu žebříčku, a žádali nás, jestli bychom tam taky neotevřeli školu.

LN Otevřete?

Byli jsme se v Číně podívat a pravděpodobně tam příští rok uděláme zkušební program. Oni se tváří, že se potřebují od nás učit, ale ve skutečnosti jsem se učila já od nich.

LN Nestaví v Číně školu hlavně na dráhu?

Kdepak! Využívají všechny moderní metody, které existují. Všechno už dávno okoukali. Jediný rozdíl je ten, že děti tam pracují uslovněji a mají k učitelům větší respekt. Třeba způsob, jak tam učí angličtinu, mě naprosto okouzli. Učí ji od první třídy a efekt je, že žáci při odchodu ze školy anglicky opravdu umějí.

LN Založíte tam tedy školu?

Zatím děláme program pro veřejnou školu. Tam jsou veřejné školy prestižnější než soukromé, ale uvážujeme i o založení soukromé školy. V Číně se ohromně staví. A developeri mají povinnost stavět například v komplexech domů i ško-

ly. Jenže dobrá státní škola na okraj města nepřijde, tak tam chtějí dobrou soukromou. Se školným. V Číně už je dost velká skupina lidí, kteří si je mohou dovolit. A chtějí, aby jejich děti měly například možnost studovat poslední rok střední školy v USA.

LN Kapitalismus, jako když ho vyšíje, že?

S jednou podmínkou. Když něco děláte, musíte mít schválení od místního šéfa komunistů. Proto se tam necítím úplně pohodlně. To politické pozadí mne trochu ruší. Na

druhou stranu říkám, když oni chtějí se něco učit od nás, můžeme se my naučit taky něco od nich. Ta kombinace moderních metod s tradičními mne uchvacuje. Ostatně na něčem podobném jsou založené školy, které zakládáme v Americe.

LN Uživí vás to? Uživí. Dobře.

LN Státní dotace je tedy dostatečně velká na to, abyste mohli mít dobrou školu a ještě vydělat?

Ano. Některé lidi to zlobí, protože my máme mnohem lepší výsledky než veřejné školy, dostáváme stejné peníze, respektive o něco málo méně, ale nejenže máme dobrou školu, ale ještě vyděláváme.

LN O kolik dostáváte méně než veřejné školy?

Třeba v Arizoně dostáváme na studenta přibližně 6500 dolarů, veřejné školy mají nejméně 7500 na studenta.

LN Čím to dorovnáváte, když nesmíte vybírat školné?

Prostě pracujeme efektivněji. Já mám například velmi nízký počet zaměstnanců zabývajících se správou školy. Druhá věc je, že americké školy stavějí obrovská hřiště na různé sporty. To my neděláme. U nás se dělají jen sporty, které nejsou finančně náročné. Máme ale divadlo a teď stavíme svoje vlastní budovy.

LN Z čeho? Dostáváte vedle dotací na žáka ještě nějaké zvláštní dotace na investice?

Dostaneme půjčku od soukromého investora, kterou ale garantuje stát.

LN Vráťte se vám to? Vráťte.

LN Z té dotace na žáka?

Ano. Tedy jak kde. Třeba v Arizoně je na žáka šest a půl tisíce, ve Washingtonu DC je to dvanáct tisíc. Pak jsou státy, kde je málo. Třeba jsme chtěli jít do Indiany, kde jsme taky dostali licenci, ale ukázalo se, že tam bychom si na rozvoj nevydělali, protože tam je na žáka jen 5500 dolarů. My ovšem tu stavbu pořídíme mnohem levněji než veřejná škola. Veřejné školy jsou

hrozně neefektivní. Máme stavitele, který s námi pracuje – a za čtyři měsíce budova stojí. A tím, že nastavíte dlouho, se taky hodně ušetří.

LN Jak přesvědčujete rodiče, aby poslali děti právě k vám?

Když se škola umísťuje na nejvyšších příčkách žebříčků, není to tak těžké. Samozřejmě inzerujeme. Konečně jsme placeni podle počtu žáků. Hodně nám taky pomáhá, že jsme vsadili na AP testy, neboli Advanced Placement.

LN To je něco jako testy SAT?

Ne, ale dělá to tatáž soukromá nezisková organizace. Jmenuje se College Board a existuje přes padesát let. Zatímco SAT testují víceméně studijní předpoklady, AP testy se zaměřují na znalosti a dovednosti, na to, co už se student naučil. Jejich původním účelem bylo hledat nadané studenty, kteří by mohli už v průběhu střední školy studovat některé předměty na vysokoškolské úrovni.

LN Přitom bychom mohli připomenout, že v USA se v první fázi na vysoké škole studují ještě všeobecné vzdělávací předměty.

Právě. A o to jde. Když student získá v AP určitý počet bodů, může mu to vysoká škola uznat jako kredit a on může tento předmět na vysoké škole přeskočit. To je vzhledem k tomu, že vysokoškolské studium bývá drahé, velmi důležité, protože tak lze studium zkrátit. Proto si AP testy dělají i studenti veřejných škol, ti je ovšem platí. Osmdesát dolarů za test. V našich BASIS školách jsou tyto testy povinné, každý jich musí nasbírat celkem šest, a studentům je platíme z rozpočtu. Dokonce poskytujeme i prémie za dobrý výsledek. Výhoda AP testů je mimo jiné i v tom, že platí také v některých dalších zemích, například v Kanadě. A třeba Cambridge je uznává jako ekvivalent britských A-levels, tedy tamní obdoby maturity.

LN Řekněte, co se vám na americkém školství líbí?

Není toho málo. V první řadě kreativita, pak kolegiální vztah učitelů a žáků, jistá hravost, ale i respektování odlišnosti.

LN Prý se tam v poslední době dost diskutuje o užitečnosti plošného testování škol státem.

Testování se řeší pořád, nejen v poslední době.

LN Vaše školy jsou úspěšné. Vnímáte něco jako závist?

Ta existuje všude. A všude se za úspěchem hledají nějaké špinavé triky. Nás například občas někdo obviní, že si žáky přece jen vybíráme. Ale není to tak. Jeden rok jsme měli chybu ve statistických datech, která jsme odevzdávali, takže o nás vyšlo, že máme nula hispánských studentů. Přišla novinářka a říkala

Všude se za úspěchem hledají nějaké špinavé triky. Nás například občas někdo obviní, že si žáky přece jen vybíráme. Ale není to tak.

– vy nemáte žádného hispánského studenta. Já jí řekla, že je chyba ve statistice, ať se jde podívat do třídy. Šla, viděla hispánské studenty – těch si nelze nevšimnout –, ale pak stejně napsala článek o bílé škole. Prostě proto, že se jí to tak lépe hodilo. Na druhou stranu média nám pomohou. Protože když uspějeme v žebříčcích, přijdou a udělají rozhovor. V zásadě si nestěžuju.

Žebříčky: US - News <http://www.usnews.com/education/best-high-schools/national-rankings>
The Washington Post <http://apps.washingtonpost.com/local/highschoolchallenge/>